

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

економічної теорії

на тему:

«Ринок цукру в Україні та світі: тип, структура, сучасний стан та перспективи розвитку»

Студентки 2-го курсу, групи ФБС-21

Савків Т.Б.

Науковий керівник:

к. е. н., ст. викладач Т.О. Сліпченко

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

м. Тернопіль – 2017

ПЛАН

Вступ

Розділ 1.Становлення і розвиток ринку цукру в Україні та світі

Розділ 2.Аналіз ринку цукру в Україні та світі

Розділ 3.Перспективні напрямки розвитку соціального ринку цукру,світові тенденції

Висновки

Список використаної літератури

Вступ.....	3
Розділ 1.Становлення і розвиток ринку цукру в Україні та світі	5
Розділ 2.Аналіз ринку цукру в Україні та світі	9
Розділ 3.Перспективні напрямки розвитку соціального ринку цукру,світові тенденції.....	12
Висновки.....	16
Список використаної літератури.....	18

Актуальність роботи:

Цукор має свою давню історію . Ще двісті років тому вживання цукру було привілеєм дуже багатих людей. В перше людина почала добувати цукор з цукрової тростини,з неї в той час виготовляли близько сімдесяти процентів цукру від світового виробництва . Ця галузь почала розвиватися з двадцятих років XIX століття. З того часу, виробництво цукру набуло великого значення серед харчових галузей країни. На сьогоднішній день головне джерело цукру в Україні є цукрові буряки. Буряки поповнили виробництво цукру та стали конкурентом для цукрової тростини. Цукор-це цінний вуглевод продуктів харчування для населення України та для населення більшості країн світу. Споживання цукру рекомендується у межах 80-100 грам на добу (30-35 кілограм на рік) однією особою. В різних країнах світу споживання цукру зумовлено певними чинниками , зокрема , націоналами особливостями харчування , купівельною спроможністю населення тієї чи іншої країни, станом світового ринку. Сьогодні галузь цукрового виробництва в Україні перебуває в кризовому стані. Більш як в два рази скоротилися посівні площі , майже в два рази , майже в три рази - виробництво цукру , що причинило банкрутство і закриття багатьох цукрових заводів та підприємств харчової промисловості. Система заходів щодо підвищення економічної ефективності цукрового під комплексу має передбачати оптимізацію сировинних зон цукрових заводів для того, щоб забезпечити заводи сировиною,зменшити витрати при перевезені та зберіганні і збільшити вихід цукру при переробці. Для оптимізації діяльності під комплексу, потрібно з одного боку,сприяти концентрації посівів цукрових буряків на мінімальній відстані від заводу,а з іншого – розміщувати цукрові заводи близько до виробників сировини. Суттєвою проблемою для цукрового виробництва виявились низький рівень спеціалізації сучасних аграрних підприємств , «розпорошеність» посівів, що стримує впровадження інтенсивних технологій виробництва цукрових буряків , зокрема , застосування високопродуктивних гібридів , що своєю чергою,

негативно впливає на фінансовий стан сільськогосподарських підприємств. Сьогодні у переважній більшості господарства України цукрових буряків у структурі посівних площ становить 1-2%, що є досить низьким показником.

Об'єкт дослідження: цукрова промисловість України.

Мета роботи: загальна характеристика ринку цукру, аналіз динаміки показників цукрової промисловості України, а також визначення перспектив розвитку галузі.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- аналіз динаміки показників розвитку цукрової галузі України, а також загальний аналіз світового ринку цукру;
- визначення прогнозів, щодо розвитку галузі, місця України на світовому ринку

Розділ 1. Становлення і розвиток ринку цукру в Україні та світі

Цукор-це досить важливий товар . Цукор використовують для харчування та як сировину для багатьох виробників харчування, та як сировину для багатьох інших продуктів. В Україні виробництво цукру було завжди однією з головних галузей економіки. До 1996 року Україна була головним світовим експортером цукру . У 90-х роках виробляли чотири з половиною,п'ять мільйонів тон цукру з цукрових буряків і два,три мільйони тон цукру-сирцю. Україна кожного року постачала в інші країни близько чотирьох мільйонів цукру. Здобуття незалежності змінило тенденції розвитку цукрової галузі. Втрата виробничого капіталу-це сьогодні основна проблема економіки України. Країна втрачає свої позиції у виробництві числа товарів,зокрема і самого цукру. За декілька останніх років цукрова галузь зазнала чисельних збитків. На сьогоднішній день ринок так і не став стабільним. Причиною цього є неефективне управління. Щоб цукрова галузь розвивалася надалі,до даної проблеми потрібно підходити з наукової точки зору. Звичайно,що газель цукру потребує довгого процесу реформ,зокрема підвищення рівня якості цукру. Проте незважаючи на всі негативні фактори перелічені вище,Україна має всі шанси і великий потенціал для відновлення лідируючого місця на світовому ринку цукру. Родючі землі,сприятливий клімат,досвід цукрового виробництва – це все потужна база для подальшого розвитку цукрової галузі . За останні п'ять років спостерігається позитивна динаміка на ринку цукру,зокрема відновлення виробництва,а також повільна стабілізація цін. У дві тисячі дванадцятому році Україна продемонструвала рекордний рівень експорту цукру. Це означає, що Україна поступово відновлює свої позиції на світовому ринку. В Україні три проценти посівних площ зайняті цукровим буряком,та в різних регіонах України сьогодні працює сто двадцять два цукрових заводи . Цукровий ринок – це один із видів товарного ринку,на якому стабілізують економічні інтереси споживача та продавця цукру. Ринок цукру співпрацює з іншими ринками , в

більшості з ринком матеріально-технічних ресурсів, з метою закупівлі технічного обладнання, різних добрив, також з ринком праці, з ринком фінансових інвестицій, та з ринком землі. Продукцію цукрової галузі використовують у тваринній промисловості, спиртовій промисловості, та у харчовій промисловості. Стан національного ринку цукру залежить від розвитку різних ринків. Ринок збуту цукру можна поділити на три частини:

- Оптовий ринок,
- Ринок розділеної торгівлі,
- Ринок зовнішньої торгівлі.

Цукровий ринок формує кілька груп споживача, а саме населення, яке купує цукор для задоволення власних потреб, підприємства які використовують цукор для створення власної продукції, державні організації, які закупляють цукор для медичних закладів та закладів освіти, військових частин та інших державних установ.

Основними функціями ринку є:

- Розподіл праці між суб'єктами галузі виробництва,
 - Збалансування попиту і пропозиції, шляхом оптимального виробництва цукру,
 - Забезпечення ефективності виробництва, шляхом науково-технічного прогресу,
 - Підвищення конкуренції цукру, шляхом покращення якості.
- Функціонування ринку цукру не можливе без державного регулювання. Державне регулювання здійснюється в таких формах:
- Держава надає квоти, субсидії, та іншими методами стимулює виробників цукру,
 - Здійснює ряд заходів, щодо регулювання цін,

- Захист власного виробника, шляхом введення обмежень ввезення цукру за кордон, впровадження ліцензій та обмежень. Уряд ставить за мету регулювати цукровий ринок, тому що, уряд відіграє значну роль в продовольчому забезпеченні населення і є стратегічним продуктом харчування, а також суттєво впливає на загальну агропромислову ситуацію в країні. Виробництво цукру формує можливості для створення нових робочих місць, підвищення рівня зайнятості населення і сталого розвитку сільських територій. Державне регулювання передбачає не тільки підтримку, але й обмеження, або закриття неефективного виробництва. Програма підтримки, галузі перебування в надані різних субсидій, компенсацій, пільгових кредитів. Ясно, що підтримка аграрного сектору потребує суттєвих бюджетних витрат, тому не дивно що уряд прагне їх максимізації. Статисти свідчать, що на таку підтримку наша країна витрачає приблизно двадцять сім процентів вартості валової продукції сільського господарства, хоча СОТ обмежує масштаби підтримки п'яти процентів для розвинутих країн і до десяти процентів для тих країн, що розвиваються. Досвід саморегулювання ринку цукру в Україні затвердив зменшення його ефективності та появи великої частини імпортного цукру на вітчизняному ринку. Причиною є те, що імпортний цукор є дешевшим, бо він виробляється зі цукрової тростини і має значно меншу собівартість. Тому уряд обмежує ввіз тростинного цукру. На сьогодні більшості держав встановлюють митні обмеження з метою стабільності внутрішніх цін. Зокрема Сполучені Штати Америки та Японія підтримують внутрішні ціни на рівні вищому за світовий. Важливим для розвитку ринку цукру є також встановлення квоти на виробництво і постачання цукру відповідно до ємкості внутрішнього ринку. Квотування ринку широко застосовується у багатьох країнах, що виготовляють цукор з цукрових буряків і є членами СОТ. Це вважається ефективним заходом захисту національних цукрових ринків. Застосування тарифного жорстоко обмежує обсяги імпорту з врахуванням національних інтересів промисловості і дозволяє в межах тарифних квот імпортувати цукор у

пільговому режимі, для цукру за межами квоти встановлюється високе мито. За умовами СОТ, дозволено встановлювати імпортні квоти у розмірі не менше ніж три процента внутрішнього виробництва цукру. Отже, для ефективності державного регулювання треба здійснювати аналіз і прогноз розвитку цукрового ринку як національного так і світового. Аналіз вітчизняного ринку дає змогу знайти слабкі місця у промисловості і усунути їх, а аналіз світового ринку дозволяє зрозуміти стан та можливості експорту власної продукції.

Розділ 2. Аналіз ринку цукру в Україні та світі.

Структура цукрового ринку-це основна характеристика функціонування ринку та ситуації,що складаються в на ньому,що відображає величину попиту і пропозиції,обсяги продажу,активність продавців і покупців. Аналіз цукрового ринку має важливе значення для країни і для виробників цукру,тому що, відображають основні показники розвитку галузі цукрового виробництва,аналізують динаміку попиту та пропозиції цукру. Вчасно проведений аналіз цукрового ринку дає можливість оцінити перспективи розвитку галузі та виробників цукру,прогнозує майбутній розвиток господарської діяльності підприємств з виробництва цукру,встановлювали нові стратегії для розвитку цукру. Важливою складовою ефективного розвитку підприємства з виробництва цукру є раціональний та правильний аналіз структури ринку,зображення динаміки попиту та пропозиції цукру,аналіз сировинного забезпечення та інших важливих показників розвитку виробництва цукру. Головною умовою дослідження цукрового ринку є аналіз забезпечення цукрових заводів країни сировиною – цукровим буряком , характеристики обсягів виробництва цукру , урожаю , площі посіву. Слід зазначити , що на протязі декількох років обсяг вирощування цукрових буряків значно скоротилися , це пояснюється низькою рентабельністю цукру,та високою матеріалоємністю вирощування,та збору урожаю,наявністю більш прибуткових та менш затратних сільськогосподарських культур(ріпак,соя,кукурудза,пшениця). Площа посіву цукрового буряка має прямий вплив на такі показники,як валовий збір та урожайність цукрового буряка. Щодо валового збору, то його обсяг прямо залежить від площі посіву і характеризується пропорційним коливанням. Валовий збір цукрових буряків в Україні на протязі 2004-2014 років зазнає коливань. Якщо найбільший валовий збір був у 2006 році складає – 22421,0 тисяч тон,то найменший у 2013 році складає – 9220,00 тисяч тон. Наступним важливим показником аналізу цукрового ринку в Україні є аналіз рівня урожайності цукрового буряка,розмір якого впливає на кількість та якісь виробленого цукру національними

товарними виробниками. Постійне зменшення площі посіву цукрових буряків, значно пояснює пряму залежність зниження урожайності, але використання засобів захисту рослин, високоякісного насінного матеріалу дає можливість максимально виростити кожну насінину сільськогосподарським підприємствам, які вирощують цукрові буряки. Наведені приклади мають прямий вплив на обсяг виробництва цукру на внутрішньому ринку, виробництво якого здійснюють заводи. Протягом останніх десяти років з 2005 року по 2015 рік виробництво цукру піддаються коливанням, які прямо залежать від площі посіву та валового збору. Протягом аналізованого періоду найбільший обсяг виробництва цукру склав у 2006 році і становив 2574 тисячі тон, а найменший у 2013 році, становив 1212,14 тисяч тон цукру. Співвідношення попиту та пропозиції цукру має безпосередній вплив на ціну реалізації цукру як за оптовими цінами, так і в роздріб. На формування оптових та роздрібних цін цукровими підприємствами впливає низка чинників, але вирішальне значення відіграє ринковий механізм. Аналіз динаміки цін на цукор показав, що існує незначна різниця в розмірі оптових та роздрібних цін на цукор. Протягом січня 2014 року та червня 2015 року цени на цукор зростають, оптова відпускна ціна зросла з 6,8 до 10,65 гривень за один кілограм, роздрібна ціна за аналізований період зросла з 7,47 гривень за кілограм до 11,18 гривень за кілограм, з урахуванням ПДВ. Загалом експерти ринку прогнозують зростання цін на цукор, що викликало зростання цін на матеріально-технічні засоби, в тому числі зростання цін на паливо. Існуюча ціна цукру має безпосередній вплив на баланс ринку, який формується під впливом попиту та пропозиції, впливом ринкових чинників та політичної ситуації. Уряд максимально підтримує баланс цукрового ринку, не допускає диспропорції між попитом та пропозицією. Україна максимально намагається відмовитися від імпорту цукру, забезпечує наявність постійного попиту на товар як у промисловому споживанні, так і споживанні населення. Баланс попиту та пропозиції цукру станом на 01.09.2015 року тисяч тон цукру показники 2014-2015 маркетинговий рік, пропозиція продукції 2426 тисяч тон, внутрішнього ринку-всього 2425 тисяч тон, залишки на початок періоду 344

тисяч тон, власне виробництво, 2081 тисяч тон, зовнішнього ринку – Імпорт. Попит на продукцію 2426 тисяч тон, внутрішнього ринку - всього 1684 у т .ч ., фонд споживання 1587 тисяч тон , інше споживання. Залишки на кінець періоду 502 тис. тон, споживання на особу, кг за рік 37 тис. тон. Сучасний стан світового ринку цукру визначається тим , що основними виробниками цукру у 2014- 2015 маркетингових роках, як і у попередні роки, є Бразилія (питома вага якої у структурі виробництва. Найбільшим споживачем цукру у світі є Індія 26 % світового виробництва, країни ЄС 18,3%, та Китай 16,5%. 2015 року Україна імпортувала 961 тону цукру та 5044,5 інших видів цукру. Експорт цукру України за січень-червень склав більше 84 тисячі тон, іншого цукру - 10,3 тини. Україна майже в двічі збільшила експорт цукру і кондитерських виробів із цукру в країни ЄС за перші роки 2015 року і 1,8 рази, що становить 17,8 мільйонів доларів, це свідчить про високий рівень українського цукру і хороші перспективи на ринку ЄС.

Проте досить гостро постає питання якості експортованого цукру, бо виробництво цукру в Україні здійснюється цукровими заводами, які мають стару технічну базу, не всі заводи мають впроваджені міжнародні стандарти якості та безпечності продукції. Для виробництва цукру європейської якості потрібні інвестиції для модернізації цукрових заводів, зокрема в систему енергозабезпечення. Адже зараз в Україні в середньому витрачається 40 м. куб. газу на переробку одної тони буряків , а в Європі – 12 м. куб. Наразі лише окремі українські заводи виробляють цукор відповідно ДСТУ, лише окремі агрохолдинги («Астарта – Київ», Промінь – вест »), вкладаючи гроші у модернізацію та зниження енергоємності, інші підтримують виробників. Виходячи з проведеного аналізу можна сказати , що основні аналітичні показники ринку цукру в Україні піддаються коливанням. Так динамічні зміни найбільш явно відображені в показниках: площа посіву, валовий збір, урожайність цукрових буряків як основної сировини для виробництва цукру, обсягів виробництва та споживання цукру. За Аналітичними даними , найбільш прогресивно зростаючим показником є рівень урожайності, що пояснюється

ефективним використанням сільськогосподарськими товаровиробниками засобів захисту рослин, удобрення та системи догляду за посівами. Україна з даних часів існувала як держава цукру, але на сучасному етапі розвитку цукрової галузі країна не має вагомого значення на світовій арені.

Розділ 3. Перспективні напрямки розвитку соціального ринку цукру, світові тенденції

Цукрове виробництво є одним з найбільш важливих виробництв господарського комплексу України, яке розвивається в ринковому середовищі і є одним із складових агропромислового комплексу України. Розвиток цукрового комплексу залежить від природних, економічних, організаційних, технологічних та соціальних факторів. На сьогоднішній день є найбільш сприятливий період для України, щоб створювати стратегічні зміни у цукровій галузі. Головною умовою на сьогодні є підвищення конкуренції галузі, що базується на створенні умов для забезпечення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Конкуренція даної галузі формується перш за все на основі спеціалізації, конкретної економіки України з нарощуванням певних переваг галузевого рівня. Саме від питомої ваги експорту в загальному обсязі залежить показник конкурентоспроможності продукції. Можна виділити декілька основних покупців українського цукру: - Грузія, Туркменістан, Сирія, Ліван, Киргизія, Казахстан. Шляхами покращення конкурентоспроможності є: - розробка нормативно-законодавчої бази, яка стосується розвитку ринку цукру України, - покращення зв'язку між сферами виробництва, - підвищення якості цукрових буряків в технологічному аспекті, - залучення інвестицій, - знаходження та налагодження співпраці з країнами, які не мають власного виробництва цукрової промисловості, - підвищення технічного забезпечення процесу виробництва. Це все є досить важливим у формуванні українського ринку цукру – це перш за все відповідність попиту ринку за якісними, економічними, технічними, та нормативними параметрами. Цукрова промисловість розвинена у багатьох країнах світу. Серед яких: - Бразилія, - Індія, - Країни ЄС, - Китай. На даний момент Україна не має на світовій арені вагомego значення як виробник та як споживач. (у 2015-2015 роках -2,1%). При проведенні аналізу цукрової політики країн – виробників цукрової політики можна виділити основні механізми державного регулювання: - в країнах ЄС –

це інтервенції закупівлі – уряд закупляє цукор за ціною яка, є набагато більшою за світову ціну, і цим дозволяє виробникам цукрової тростини, цукру повернути всі витрати на виробництво. Уряд протягом року реалізує товар, який закупленою. Після чого реалізується надлишок цукру на зовнішніх ринках за світовою ціною. Шляхом субсидій з бюджету на експорт, уряд вводить певні квоти на виробництво цукру а рівень, який дозволяє внутрішньому споживанню. Уряд протягом року реалізує товар, який був придбаний. Після цього реалізується надлишок цукру на зовнішніх ринках за світовою ціною. Бразилія, Індія, Країни ЄС, Китай, Америка – заставні покупці, тобто уряд знімає з ринку надлишок цукру, встановлюючи високу заставну ціну на цукор. Цей метод є доступним мише для багатих країн. Австралія – це створена цукрова рада, тобто державний уряд, який має монополію на всі операції з цукром. Для України цінним завжди залишатиметься досвід у галузі цукрового виробництва Франції, так як Франція та Україна є схожими за масштабами цукрового комплексу, кліматичними умовами. Так як Франція та Україна мають подібні масштаби щодо масштабів цукрової компенсації та кліматичних умов введення досвіду Франції мало б чимале значення для виробництва. Більша частина цукрових заводів у Франції належить акціонерним товариствам, куди заводи входять певними групами. Поодинокі цукрові заводи тоді ж не мають статусу юридичної особи. Основною діяльністю займається центральний апарат товариства. Продукцію акціонерне або кооперативне підприємство можуть реалізувати самостійно, але щоб скоротити витрати на реалізацію готової продукції вони, як правило, створюють збутову організацію. Ціна на готову продукцію на нижньому рівні гарантується органом державного регулювання. Продається цукор за вільними цінами, які перевищують встановлену державою найнижчу ціну. Держава сама регулює ринок цукру – саме це гарантує стабільність цін. Виробники цукрових буряків в Франції об'єднуються у п'ятнадцять синдикатів. Вони ж входять до національної спілки фермерів – буряководів. Таким чином для них постійно надходить інформація про нововведення на ринку цукру. Корисний французький досвід регулювання ринку цукру необхідно вивчати і

враховувати при розробці моделі державного регулювання ринку цін в Україні. Французький досвід є основою розвитку господарства у Німеччині та Англії , а останнім часом певною мірою використовується органами міждержавного регулювання ЄС.

Висновки

Отже, на основі дослідження, проведеного в даній курсовій роботі, можна зробити висновок. Але однозначно охарактеризувати стан виробництва цукру неможливо. Однозначно, ця галузь є перспективною, як і більшість інших, яким у попередні роки не приділяли достатньої уваги. Можна сказати, що Україна має великі перспективи щодо розвитку цукрового виробництва – добре розвинуті тенденції технології у сфері вирощування цукрових буряків і виробництва цукру, достатню кількість наявних виробничих потужностей та трудових ресурсів, вигідне з точки зору міжнародного поділу праці, територіальне розташування виробництва цукру тощо. Вони зумовлюють також сприятливі природні і кліматичні умови для вирощування цукрових буряків і їх переробки на цукор. Прораховані розрахунки показують, що Україна може щорічно виробляти 6-7 млн. тон цукру. Отже, перехід вітчизняного товарного виробника від виробничого орієнтованого ведення господарства до ринкового може суттєво покрити дефіцит товарів в основі якого лежало екстраполяційне планування, тобто від досягнутого рівня. Дбаючи про майбутній добробут свого виробництва, підприємець повинен вміти передбачити можливі проблеми і вимоги своїх споживачів. Крім того Україна має значні внутрішні резерви підвищення ефективності цукрового виробництва, як, наприклад, - поглиблення процесів агропромислової інтеграції і використання переваг інтегрованого виробництва, створення акціонерних товарних, регіональних формувань типу корпорації, холдингових компаній, агропромислових фінансових груп, тощо. Так само цукрове виробництво має і значну кількість проблем, які потрібно вирішувати негайно, вживаючи якомога ефективних засобів. Ці проблеми є і зовнішні і внутрішні. Так вступ України у вільну міжнародну торгівлю ускладнюється тим, що ринок цукру у світі вже давно є сформованим і на нього орієнтуються загальні державні програми багатьох цукрових виробників країни з квотуванням, ліцензіями, датуванням власного виробництва. В країнах Європейського Союзу добре працює схема державного регулювання ринку цукру. Враховуючи

собівартість та якість українського цукру, а також рівень захищеності ринку цукру Європейським Союзом перспектива експорту цукру з України в найближчий час нездійсненна. Значно дешевший імпортований цукор вільно проникає на внутрішній ринок і створює перешкоди для реалізації вітчизняної продукції та ускладнює регулювання ринку. А вирішенням проблеми розвитку цукрового виробництва та удосконалення його ринку вимагає здійснення комплексу заходів з перебудови сировинної бази, впровадження досягнень наукового і технічного прогресу, проведення маркетингових досліджень внутрішнього та зовнішнього ринків цього продукту. Суттєва роль в цьому плані належить розробці довгострокової програми реструктуризації цукрового виробництва з тим, щоб, змінивши його форму власності, визначити перспективні цукрові заводи, оптимізувати їх сировинні зони, а неперспективні, технічно спрацьовані підприємства перекваліфікувати чи вивести з експлуатації. Досвід показує, що реструктуризацію підприємств галузі треба проводити з урахуванням розвитку цукрового виробництва, реальних обсягів виробництва цукрової сировини і кінцевої продукції, встановлення відповідних нормативів, надання підприємствам довгострокових кредитів для вдосконалення технології виробництва і підвищення якості продукції. Це є одним із чинників утримання пропозиції нашої держави на традиційних ринках збуту кінцевої продукції. Проаналізувавши з достатньою точністю сучасний стан цукрової промисловості, визначивши з низки існуючих проблем найголовніші та взявши до уваги запропоновані шляхи вдосконалення роботи галузі, керівництво нашої держави має шанс якщо не виступити Україну у першість країн по збуту цукру на світовому ринку, то забезпечити власні внутрішні потреби в цьому стратегічному продукті своїми силами.

Список використаної літератури

1. Аналіз сучасного ринку цукру в Україні та світі

[Електронний ресурс] – режим доступу ресурсу:

<file:///C:/Users/vzubi/Downloads/62.pdf> ,

2 Бурякоцукровий підкомплекс України: стан, проблеми, перспективи розвитку.

[Електронний ресурс]- режим доступу ресурсу:

<http://ua-referat.com>,

3.Боляновська Д.С., Буряк Є.І., Мамчин Р.О., Стан і проблеми ринку цукру в Україні // Збірник наукових праць національного університету “Львівська політехніка” - 2013 р. №3 (12). – С. 167-170.

4. Данькевич О.Г. Перспективи цукрового виробництва в Україні // Збірник наукових праць НУХТ. Економіка. №23, 2007. – Київ: НУХТ, 2007. - 155с. (с.13-16).

5. Дикаленко Михайло Перспективи : [виробництво цукру] [Текст] / Михайло Дикаленко , Олена Московчук // Бізнес – 2010. – 22 грудня(№47). – С. 69-70.

6. Динько Інна. Сучасний стан цукрової галузі України: проблеми та перспективи розвитку [Текст] / Інна Динько // Економіст. – 2012. – № 4. – С. 40-41.

7. Становлення та розвиток ринку цукру в Україні та світі

[Електронний ресурс] – режим доступу ресурсу:

[file:///C:/Users/vzubi/Downloads/nvnau_econ_2013_181\(6\)_43.pdf](file:///C:/Users/vzubi/Downloads/nvnau_econ_2013_181(6)_43.pdf),

8. Сучасний стан та перспективи розвитку цукрової галузі України

[Електронний ресурс]- режим доступу ресурсу:
[file:///C:/Users/vzubi/Downloads/Nznuoa_2012_19_58%20\(2\).p](file:///C:/Users/vzubi/Downloads/Nznuoa_2012_19_58%20(2).p)

9. Світове господарство і міжнародні економічні відносини». [Електронний ресурс]- режим доступу ресурсу:

<http://global-national.in.ua/issue-10-2016урус>:

10.Тенденції і перспективи розвитку цукрового ринку України».

[Електронний ресурс]- режим доступу ресурсу:

[file:///C:/Users/vzubi/Downloads/Cb_2017_1_2%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/vzubi/Downloads/Cb_2017_1_2%20(2).pdf) .

